



ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, el. p. info@ekgt.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai
Lietuvos kultūros tarybai

2025-01-30 Nr. S-23

DĖL LIETUVOS KULTŪROS TARYBOS LĖŠOMIS FINANSUOJAMOS PROGRAMOS „ETNINĖ KULTŪRA IR NEMATERIALUS KULTŪROS PAVELDAS”

Etninės kultūros globos taryba (toliau – EKGT), atsiliepdama į Lietuvos kultūros tarybos (toliau – LKT) kvietimą teikti pasiūlymus Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairėms (toliau – Gairės), teikia pastebėjimus ir pasiūlymus, susijusius su programos „Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas“ (toliau – EK ir NKP programa) tobulinimu:

1. Siūlymas Gairėse koreguoti nuostatas dėl EK ir NKP programos galimų pareiškėjų. EKGT ne kartą yra teikusi pastabą, kad Gairėse nepagrįstai yra įtvirtinta nuostata, jog paraiškas į EK ir NKP programą gali teikti tik Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų savivaldybėse registruoti juridiniai asmenys, kai šios programos tikslas yra susijęs su veiklomis, įgyvendinamomis ne tik didmiesčiuose, bet ir regionuose. Pripažintų NKP vertybių puoselėjimo veiklos turėtų būti remiamos nacionaliniu lygmeniu, nes jos negauna pakankamos paramos per regionams skirtą „Tolygios kultūros raidos“ programą. Nuostata eliminuoti iš EK ir NKP programos pareiškėjus iš Lietuvos regionų yra diskriminacinė dar ir dėl to, kad tuo pat metu į šios programos galimų pareiškėjų sąrašą įtraukiami juridiniai asmenys iš kitų ES ar Europos ekonominės erdvės valstybių. Taigi iš vienos pusės į EK ir NKP programą draudžiama teikti paraiškas iš Lietuvos regionų, bet iš kitos pusės – leidžiama teikti iš kitų valstybių, o tai rodo akivaizdų lygių galimybių pažeidimą ir programos paskirties iškreipimą. EKGT nariai mano, kad *ši programa turėtų būti skirta tik Lietuvos pareiškėjams, sudarant galimybę teikti paraiškas juridiniams asmenims iš visos Lietuvos.* Siūlome išbraukti iš galimų šios programos pareiškėjų sąrašo juridinius asmenis iš kitų ES ar Europos ekonominės erdvės valstybių, kadangi ši programa aktuali būtent Lietuvai. Palyginimui: tikslinis pareiškėjų išskyrimas, tik priešinga linkme, būdingas „Globalios Lietuvos programai“ – į ją paraiškas gali teikti ne Lietuvoje, o vien užsienyje registruotos organizacijos.

2. Siūlymas didinti EK ir NKP programai skiriamą kasmetinę lėšų kvotą. Šis siūlymas grindžiamas visų pirma tuo, kad net ir dabar, turint apribotą šios programos pareiškėjų ratą (vien iš didmiesčių), *lieka labai daug nefinansuojamų aukštos kokybės projektų, įvertintų itin aukštais balais, nes nebeužtenka šiai programai skiriamos lėšų kvotos 350 tūkst. Eur.* Pavyzdžiui, atrenkant 2025 metams pateiktus šiai programai projektus, programos lėšos buvo paskirstytos 24 projektams, kai net 17 projektų, įvertintų 77,40–70,80 balais, finansavimo nebegavo.

Antra, etninė kultūra apima labai daug įvairių sričių – ne tik kalendorines šventes, įvairių

papročių ir tarmių puoselėjimą, bet ir kitas sritis, kurias iš dalies galima palyginti su atskiromis profesionalaus meno sritimis: pavyzdžiui, tautodailę – su Vizualiųjų menų ir Taikomųjų menų sritimis; sakytinį folklorą – su Literatūros sritimi; dainuojamąjį ir instrumentinį muzikinį folklorą – su Muzikos sritimi; šokamąjį ir žaidybinių folklorą – su Scenos menų sritimi. Taigi akivaizdu, ***kad EK ir NKP programa aprėpia itin platų lauką, todėl jai būtina skirti daug didesnį finansavimą.***

Trečia, ***atsižvelgiant į aukščiau pateiktą siūlymą didinti EK ir NKP programos pareiškėjų ratą, būtina atitinkamai didinti šiai programai skiriamą finansavimą.*** Primename LKT užsakymu 2022 m. atlikto Nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo būklės bei jos gerinimo galimybių tyrimą, kurio viena iš svarbiausių išvadų – LKT teikia nepakankamą paramą NKP vertybių puoselėjimo veikloms.

Akivaizdu, kad sprendimas skirti daugiau lėšų etninei kultūrai ir nematerialiam kultūros paveldui priklauso nuo politinės valios. Primindami Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo preambulėje įvardytą nuostatą, kad „etninė kultūra yra tautos būties, išlikimo ir tvirtumo esmė, nacionalinės kultūros pamatas“, ***siūlome didinti lėšas EK ir NKP programai, skiriant iš viso ne mažiau kaip 900 tūkst. Eur.***

3. Siūlymas Gairių 11 priede pakeisti EK ir NKP programos prioritetą. Šioje programoje neseniai buvo įtvirtintas 3-iasis prioritetas „Projektams, skatinantiems etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo aktualizavimo veiklas bei šiuolaikinės visuomenės prieigą prie etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo išteklių“, už kurį skiriama iki 10 balų, tačiau toks prioritetas yra pernelyg abstraktus ir sunkiai pamatuojamas, jo pobūdis ir apibrėžtis nebuvo aptarti platesniame etninės kultūros ekspertų rate. Primename ankstesnį EKG siūlymą skirti prioritetą nevyriausybinių organizacijų projektams, kadangi dauguma etnokultūrinių organizacijų, į kurias visuomeniniais pagrindais buriasi puikūs savo srities žinovai, projektus rengia ir įgyvendina daug sunkesnėmis sąlygomis nei biudžetinės įstaigos. Atkreipiame dėmesį, kad etninės kultūros lauko nevyriausybinių organizacijos neturi meno kūrėjų organizacijos statuso (išskyrus kai kurias tautodailininkų asociacijas), dauguma jų neturi savo darbuotojų ir stabilaus biudžeto, todėl jos negali teikti paraiškų į daugelį kitų LKT programų („Strateginis meno kūrėjų organizacijų finansavimas“, „Strateginis finansavimas“, „Atminties institucijos (muziejai, bibliotekos, archyvai“). ***Siūlome dabartinį 3-įjį prioritetą pakeisti nauju prioritetu „Projektams, kuriuos teikia nevyriausybinių organizacijos“, skiriant už jį 0-10 balų.***

4. Siūlymas Gairių 11 priede koreguoti EK ir NKP programos vertinimo kriterijų balus. Atkreipiame dėmesį, kad šioje programoje vienodo dydžio balai skiriami netolygios svarbos kriterijams: po 0–15 balų skiriama tiek už atitiktą 2-ajam kriterijui „Planuojamų projekto veiklų rezultatai ir svarba etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo raidai, tradicijų puoselėtojams, bendruomenėms ir plačiajai visuomenei“, tiek už atitiktą 4-ajam kriterijui „Projekto vadyba“, nors akivaizdu, kad pirmasis kriterijus yra daug svarbesnis. ***Siūlome padidinti pagal 2-ąjį kriterijų skiriamų balų skaičių iki 20 balų, o pagal 4-ąjį kriterijų – sumažinti iki 10 balų.***

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė